

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни «**Міжнародні відносини та світова політика**»

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

галузь знань **29 «Міжнародні відносини»**

спеціальність **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

освітні програми «**Міжнародні відносини та регіональні студії**»

вид дисципліни **обов'язкова**

факультет **міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Укладач:

Лиман Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства ХНУ імені В. Н. Каразіна

2. Навчальний контент:

Розділ 1. Вступ. Міжнародні відносини та світова політика

Тема 1. Вступ. Етапи та особливості міжнародних відносин у Давнину, Середні віки та Новий час.

Предмет та завдання курсу. Становлення системи міждержавних відносин у Давнину. Міждержавні відносини доби Середньовіччя. Міжнародні відносини Раннього Нового часу. Вестфальська система міжнародних відносин. Міжнародні відносини під час Великої Французької революції та Наполеонівських воєн. Віденська система міжнародних відносин.

Тема 2. Етапи та особливості міжнародних відносин в 1914-1945 рр.

Причини Першої світової війни. Перша світова війна як головний фактор світової політики 1914-1918 рр. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин. Світова економічна криза 1929-1933 рр. та її вплив на міжнародні відносини. Крах Версальсько-Вашингтонської системи. Причини та етапи Другої світової війни. Особливості формування та діяльність антифашистської коаліції. Завершення та головні підсумки Другої світової війни.

Тема 3. Формування біполярного світу. Перша фаза Холодної війни (друга половина 1940-х – 1960-ті роки).

Сутність Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Формування зовнішньополітичних доктрин СРСР та США після Другої світової війни. Мирне врегулювання з колишніми союзниками Німеччини в Європі. Причини та початок Холодної війни. Підготовка і створення Західного Союзу та НАТО. Німецьке питання в міжнародних відносинах у другій половині 1940-х – першій половині 1960-х рр. Головні тенденції розвитку міжнародних відносин у 1950-1960-ті рр. НАТО наприкінці 1950-х – у 1960-х рр. «Доктрина Брежнєва».

Тема 4. Міжнародні відносини та світова політика в роки «розрядки» та другої фази Холодної війни (1970-ті – 1991 рр.).

Особливості світової політики у 1970-х – 1980-х рр. Американсько-радянські відносини у першій половині 1970-х років. Нова «східна політика» ФРН. Гельсінський процес та проблеми європейської безпеки. Згорання «розрядки». Загострення міжнародної ситуації кінця 1970-х – початку 1980-х рр. XX ст. Зовнішня політика західноєвропейських держав у другій половині 1970-х – середині 1980-х рр. Налагодження американо-радянського діалогу в середині 1980-х рр. Вирішення проблеми радикального скорочення стратегічних наступальних озброєнь. Завершення «холодної війни».

Тема 5. Процеси європейської інтеграції у другій половині ХХ ст.

Початковий етап західноєвропейської інтеграції (до 1957 р.) Підписання Римських угод та їх зміст. Політика країн ЄЕС відносно колишніх колоніальних володінь. Створення і розвиток ЄАВТ у 1960 – 1970-ті рр. Зрушення в процесі західноєвропейської інтеграції на рубежі 1960 – 1970-х рр. Вироблення механізму координації зовнішньополітичної діяльності країн ЄЕС наприкінці 60 – у середині 70-х рр. ХХ ст. Західна Європа на шляху до Європейського Союзу в 1980-х – початку 1990-х рр. Основні етапи підготовки “Угоди про Європейський Союз” Реалізація “Угоди про Європейський Союз”.

Тема 6. Система міжнародних відносин Центрально-Східної Європи у другій половині ХХ ст.

Вирішення територіальних проблем у Центрально-Східній Європі в середині 40-х рр. Підпорядкування зовнішньої політики країн ЦСЄ радянському диктату. Конфлікт між СРСР і Югославією. Міжнародні відносини всередині європейського «соціалістичного табору» у 1950-х – на поч. 1980-х рр. Крах тоталітарних комуністичних режимів у країнах ЦСЄ та вироблення ними нового зовнішньополітичного курсу. Міжнародне становище і зовнішня політика Балканських держав у 1990-ті рр. Відносини незалежної України з державами ЦСЄ.

Тема 7. Американська система міжнародних відносин у другій половині ХХ ст.

Основи зовнішньої політики США у другій половині ХХ ст. Зовнішня політика Канади у другій половині ХХ ст. Причини укладення договору “Про оборону Західної півкулі” та його зміст. Підготовка і підписання статуту Організації американських держав. Політика США в Латинській Америці наприкінці 1940-х – наприкінці 1950-х рр. Карибська криза та її наслідки. Політика США в Латинській Америці в 1960-х – 1970-х рр. Еволюція латиноамериканської політики США наприкінці 1980-х- середині 1990-х рр. Латиноамериканська політика західноєвропейських держав у повоєнний період.

Тема 8. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст.

Зростання ролі країн Близького і Середнього Сходу в міжнародних відносинах після Другої світової війни. Створення Ліги арабських держав. Міжнародно-правовий аспект палестинської проблеми у середині та другій половині 1940-х рр. Міжнародні відносини на Близькому Сході у 1950-х – середині 1960-х рр. Міжнародні відносини на Близькому Сході у 1967 – 1980-х рр. Ісламський фактор у міжнародних відносинах на Близькому і Середньому Сході наприкінці 1970-1980-ті рр. Міжнародне становище і

зовнішня політика Афганістану у 1970-1990-ті рр. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході наприкінці 1980-х - 1990-х рр. Перетворення Африки на суб'єкт міжнародних відносин. Створення, структура та головні напрями діяльності Організації Африканської Єдності. Тропічна Африка в системі світових і регіональних міжнародних відносин 1970-х – початку 1980-х рр. Міжнародні відносини і зовнішня політика країн Африки у 1990-і роки.

Тема 9. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст.

Утвердження нових незалежних держав Південної і Південно-Східної Азії. Японія в системі міжнародних відносин АТР у другій половині ХХ ст. Корейська війна 1950-1953 рр. і її вплив на стан міжнародних відносин в АТР. Зовнішня політика Китайської Народної Республіки (кінець 1940-х – кінець 1990-х рр.) Радянсько-китайське протистояння в контексті регіональної безпеки. Зовнішня політика країн Південної та Південно-Східної Азії в 50-х – на початку 60-х рр. ХХ ст. Індокитайський конфлікт: витоки, сутність, урегулювання. Міжнародні відносини у Південно-Східній Азії в другій половині 1960-х - на початку 1990-х рр. Асоціація країн Південно-Східної Азії в регіональній системі міжнародних відносин 1967-1990-ті рр. Проблема глобальної безпеки в АТР на рубежі ХХ-ХХІ ст. Еволюція руху неприєднання у 1980-1990-і роки. Особливості зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії.

Розділ 2. Сучасні міжнародні відносини та світова політика. Постбіполярний світ.

Тема 10. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин. Європейська система міжнародних відносин на початку ХХІ ст.

Глобальні тенденції світової політики. Перехідний період від біполярної системи міжнародних відносин наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Сучасна європейська система міжнародних відносин: базові компоненти та динаміка розвитку. Організація безпеки та співробітництва в Європі. ЄС у 2000-і роки: процес розширення та новітні трансформаційні процеси. Брекзит 2016 р. НАТО у 1999–2018 рр. Рада Європи і розширення просторових рамок діяльності. Проблеми військової безпеки в Європі. Вплив економічної кризи 2008-2013 рр. на міжнародні відносини в Європі. Балканський регіон після розпаду СФРЮ. Загострення дискусій в ЄС з ключових питань міжнародних відносин.

Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі

Основні параметри пострадянського простору. СНД: передумови створення, структура, компетенція, функціонування. Євразійське економічне співтовариство. Митний союз. Проблеми безпеки та військово-політична взаємодія пострадянських

держав. Організація договору колективної безпеки. Позарегіональні актори на пострадянському просторі (ЄС, США, КНР).

Тема 12. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці на початку XXI ст.

Близькосхідний конфлікт на сучасному етапі. Революції в арабських державах 2011 р. Зовнішньополітичні наслідки «Арабської весни». Сучасна зовнішня політика Ірану. Регіональна політика Туреччини у 2000-х рр. Розвиток ситуації в Афганістані на початку XXI ст. Феномен міжнародного тероризму у сучасних міжнародних відносинах. Становище держав Африки у сучасній системі міжнародних відносин. Африканська політика провідних західних держав та КНР.

Тема 13. Міжнародні відносини в Азії та АТР на початку XXI ст.

Загальна характеристика міжнародних відносин в Азії та АТР на початку XXI ст. Сучасна зовнішня політика Індії та Пакистану. Сучасна зовнішня політика КНР. Проблеми безпеки в АТР на сучасному етапі. Корейській півострів наприкінці XX – на початку XXI ст. Зовнішня політика Японії на сучасному етапі. АСЕАН: мета, структура, еволюція діяльності. Основні параметри зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії.

Тема 14. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на початку XXI ст.

Зовнішня політика адміністрації Д. Буша-молодшого. "Нова стратегія безпеки США". Концепція американського світового лідерства в зовнішній політиці Б. Обами. Наміри та крах проведення політики «перезавантаження» у відносинах США з Росією. Корегування зовнішньої політики адміністрацією Д. Трампа. Загострення сучасних американсько-китайських відносин. Основи сучасної зовнішньої політика Канади. Північноамериканська зона вільної торгівлі (NAFTA) та нова угода USMCA. Латинська Америка в системі сучасних міжнародних відносин.

Тема 15. Зовнішня політика України після проголошення незалежності.

Правові засади зовнішньої політики незалежної України. Українські національні інтереси та їх забезпечення у вітчизняній міжнародній діяльності. Відносини України та Російської Федерації періоду незалежності. Пріоритети зовнішньополітичної діяльності України на пострадянському просторі. Політика України щодо інтеграційних проєктів на пострадянському просторі. Сучасні українсько-американські відносини. Політика України стосовно ЄС та країн Західної Європи. Політика ЄС та країн Західної Європи стосовно України. Міжнародно-правова база та механізм співробітництва України та ЄС.

Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку. Провал планів країни-агресора по захопленню території України. Допомога Україні з боку демократичних держав.

Рекомендована література

Основна література

1. Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. 120 с.
2. Головченко В., Матвієнко В. Дипломатична історія України : підручн. / В. Головченко, В. Матвієнко. Київ : Ніка-Центр, 2018. 420 с.
3. Дорошко М.С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору : навч. посіб., 2012. 228 с.
4. Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу / А. Л. Зінченко. К.: Проза, 2005. 560 с.
5. Зленко А. Дипломатия и политика: Украина в процессе динамических геополитических перемен / А. Зленко. Х.: Фолио, 2004. 559 с.
6. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003) / С. В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. К.: Генеза, 2004. 616 с.
7. Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
8. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.
9. Іваницька О. П. Регіональні підсистеми міжнародних відносин: навч. посібник. Вінниця: ТВОРИ, 2018. 444 с.
10. Історія дипломатичних відносин у ХХ сторіччі / М. Й. Марущак. Вінниця : Нова Кн., 2008. 365 с.
11. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики: ХХ – початок ХХІ ст. : навч. посіб. / В.Ф. Салабай, І.Д. Дудко, В. Борисенко та ін. К.: КНЕУ, 2006. 368 с.
12. Коппель О. А. Міжнародні відносини ХХ століття / О. А. Коппель. О. С. Пархомчук. К.: Школяр, 1999. 255 с.
13. Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навчальний посібник / А. К. Мартиненко, Б. А. Мартиненко. К.: Ліра-К, 2007. 366 с.
14. Мир та безпека. Концепція зовнішньої політики України. Експертні рекомендації / Під заг. ред. Є. Габер, С. Корсунського, Г. Шелест. К., 2020. 107 с.
15. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–1970-ті роки): підруч. / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 1999. 558 с.
16. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000-ні роки): підруч. / В. А. Манжола, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 2001. 622 с.
17. Міжнародні відносини і зовнішня політика / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський [та ін]. К.: Либідь, 2001. 265 с.
18. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжолі. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.
19. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1970 – 2000 рр.) / В.С. Бруз, В.М.Матвієнко та ін. – Київ: "Либідь", 2000. 621 с.
20. Міжнародні відносини та світова політика : навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.

21. Могилевська В. П. Міжнародні відносини : навч. посіб. для дистанційного навчання / В. М. Могилевська. Київ : Університет "Україна", 2009. 395 с.
22. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб. / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.
23. Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918): Підручник / І. А. Хижняк. К.: Персонал, 2009. 224 с.
24. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.
25. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія. К.: Вадекс, 2019. 442.

Допоміжна література

1. Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко Є.А., Погорська І.І., Рижков М.М. та ін. К.: Центр вільної преси, 2014. 472 с.
2. Бадах Ю. Г. «Холодна війна» та її виміри (1946-1991) / Ю. Г. Бадах. К.: КНТЕУ, 2009. 456 с.
3. Бебик В. М. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика / В. М. Бебик, С. О. Шергін, Л. О. Дегтерьова. К.: Університет «Україна», 2006. 208 с.
4. Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
5. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / З. Бжезінський. Львів: Лілея-НВ, 2000. 236 с.
6. Бжезінський З. Стратегічне бачення. Америка і криза глобальної влади / З. Бжезінський. Львів: Літопис, 2012. 168 с.
7. Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.
8. Бобилева С. Й. Історія Німеччини з давніх часів до 1945 року: навч. Посіб. Для студ. вищ. навч.закладів / С.Й. Бобилева. Дніпропетровськ, 2003. 526 с.
9. Бруз В.С. Роль ООН у врегулюванні міжнародних конфліктів і в боротьбі проти тероризму / Бруз В. С. К.: ВПК «Експрес-Поліграф», 2010. 223 с.
10. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18 квітня 1961 р. // Дипломатична і консульська служба. Збірник документів / Укл. Кротюк С. Ф. К.: КиМУ, 2003. С.3-7.
11. Врублевський В. Український шлях. Начерки: геополітичне становище України та її національні інтереси. / В. Врублевський, В. Хорошковський. К.: Демократична Україна, 1997. - 426 с.
12. Газін В., Копилов С. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945-2002 рр. / В. Газін. Київ: Либідь, 2004. 623 с.
13. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Загальна теорія політики: Навчальний посібник. К.: Кондор-Видавництво, 2017. 266 с.
14. Денисенко А., Туркевич В., Шпаковски Л. Лідер двох епох. Азербайджансько-українські відносини через призму життя і діяльності Гейдара Алієва. К.: Вид. Інформаційно-видавничого центру «Планета», 2013. 323 с.
15. Документи та матеріали з історії міжнародних відносин періоду холодної війни ; [уклад. О. І. Сич, А. В. Мінаєв]. Чернівці : Рута, 2008. 47 с.
16. Дужа І.А. Еволюція політики США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: монографія / Дужа І.А. Біла Церква: ДНВЗ «БНАУ», 2018. 198 с.
17. Ждамарова А. В. Зовнішня політика сучасної держави: основні підходи до визначення поняття // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні відносини». Вип. 6. 2019. С. 72–78.

18. Живко М., Іващук О., Міжнародні економічні санкції як форма стримування збройної агресії // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 73-76.
19. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2008 – 2013) / Авторський колектив С.В. Віднянський, О.М. Горенко, А.Ю. Мартинов. К.: Ін-т історії України НАН України, 2015. 378 с.
20. Іванов В.М. Нюрнберзький процес: історичне та правове значення (до 70-річчя міжнародного військового трибуналу) // Часопис Київського університету права. Теорія та історія держави і права. Філософія права. Київ. 2015. №3. С. 24-28.
21. Івченко О.Т. Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан / О.Т. Івченко. К.: РІЧ УАННП, 2010. 756 с.
22. Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти IV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан ; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с.
23. Копійка В.В. Європейський Союз: Історія і засади функціонування: Навч. посіб. 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. К., 2012. 759 с.
24. Корсунський С. Як побудувати відносини з країнами Азії. Харків: Vivat, 2021. 288 с.
25. Кривонос Р. А. Німеччина у структурі європейської співпраці / Р.А. Кривонос. К.: КНЕУ, 2004. 165 с.
26. Крисенко Д.С. США на Близькому Сході межі ХХ-ХІ століть: іракський рахунок : монографія / Д. С. Крисенко ; ред. О. А. Радзивіл ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Київ : Національний авіаційний університет, 2011. 206 с.
27. Крушинський В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика. 1945-1980. Дати. Події. Факти: Навч. Посібник / В. Ю. Крушинський, В. А. Манжола. К.: Либідь, 2007. 192 с.
28. Культурна дипломатія: навч. посібник / за заг. ред. І.Б. Матяш, В.М. Матвієнка; Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка; Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин. Київ: ДП «ГДП», 2021. 252 с.
29. Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. К.: Знання, 2010. 334 с.
30. Лиман С. І. Угорсько-румунські відносини та діяльність Венеціанської комісії у вирішенні проблем національних меншин Трансильванії / С. І. Лиман, Є. О. Ангеліс // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм». 2021. №13. С. 18-25.
31. Лиман С. І. , Парфіненко А. Ю. Схід і Захід : історія проти географії на різних етапах цивілізаційної акселерації / Лиман С. І., А. Ю. Парфіненко // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 28-30.
32. Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Тимор і його команда : діяльність провідних акторів та міжнародних організацій щодо конфлікту в Тимор-Лешті // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 71-74.
33. Лиман С. І., Борзенкова К. А. Політичні та економічні інтереси Франції в Казахстані: погляд з двадцять першого року ХХІ століття // Вісник Харківського

- національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм". 2021. № 14. С. 16-23.
34. Лиман С. І. Оборонний пакт АUKUS : інструмент безпеки чи крок до загострення конфліктів в Індо-Тихоокеанському регіоні // Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2022: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (31 травня 2022 року, м. Харків). Х., 2022. С. 93-95.
  35. Лиман С. Військово-політична співпраця Франції та Кіпру в 2017-2022 рр. й проблеми регіональної безпеки // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів. (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 31-34.
  36. Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.
  37. Лотоцький С. Україна в світовому геополітичному просторі / С. Лотоцький, С. Трохимчук. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 192 с.
  38. Мартинов А. Ю. Об'єднання Німеччини: від "Боннської" до "Берлінської" республіки (1990-2005 рр.) / А. Ю. Мартинов. К. : Ін-т історії України НАНУ, 2006. 416 с.
  39. Міжнародні організації: навч. посіб. / Ред. Ю.Г. Козак. К.: Центр навчальної літератури, 2009. 223 с.
  40. Міхейченко М. А. ПАР в сучасній системі міжнародних відносин в Південній Африці // *Philosophy and political science in the context of modern culture*. 2019. Т. 11. № 2. С. 95-102.
  41. Мокій А.І., Яхно Т.П., Бабець І.Г. Міжнародні організації. К. Центр учбової літератури, 2011. 280 с.
  42. Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу: навч. посіб. для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ / Орлова Т.В. К., 2013. 677 с.
  43. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Навч. посібник / Орлова Т.В.. К.: Знання, 2010. 487 с.
  44. Ніпіаліді О. Регіон Великого Близького Сходу і Північної Африки у сучасній системі міжнародної безпеки // *Економічний аналіз*. 2021. Том 31. № 3. С. 33-42.
  45. Перепелиця Г.М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи. К.: СтилоС – ПЦ "Фоліант", 2003. 256 с.
  46. Поліщук О. Міжнародні відносини у 21 столітті: місце і роль України // *Грані*. 2019. Т. 22, № 9-10. С. 37-43.
  47. Сидорук Т., Павлюк В. Вступ до європейських студій: Навчальний посібник, Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2020.
  48. Станчев М. Третя світова: битва за Україну / М. Станчев, Ю. Фельштинський. Київ: Наш Формат, 2022. 408 с.
  49. США і світ ХХІ століття : монографія / Пахомов Ю.М., Коваль І. М., Шергін С.О. та інші. К.: Центр вільної преси, 2013. 620 с.
  50. Толстов С. В. Феномен стратегічного партнерства в міжнародних відносинах ХХІ ст. // *Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: збірник наукових праць* К., 2016. С. 8-16.
  51. Тимків Я. Теорія і практика сучасної європейської політики безпеки: приклад Польщі : навч. посіб. / Я. Тимків. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2011. 224 с.
  52. Турков В. Іранська криза (1945-1946 рр.) та її політичне врегулювання // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні

- відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 168-170.
53. Україна і світ: прагнення змін / М. Антонович, Н. Висоцька, С. Курбатов [та ін.]. К.: Дух і літера, 2010. 448 с.
  54. Ціватий В. Г. Дипломатія та дипломатична служба Фінляндії в умовах нових викликів і загроз поліцентричного світу: історичні традиції, інституціоналізація, модель, національні особливості (досвід для України) // Етнічна історія народів Європи. Вип. 55. К., 2018. С. 122-129.
  55. Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього: монографія. Одеса: ОНУ, 2020. 176 с.
  56. Шамраєва В.М. Міжнародні відносини та зовнішня політика. Частина I. Історія дипломатії: навчальний посібник / В.М. Шамраєва. Х.: Фактор, 2012. 112 с.
  57. Шамраєва В.М. Європейський Союз: історичні, правові та інституційні основи : підручник / В.М. Шамраєва. Х. : Вид-во ХАР РІ НАДУ «Магістр», 2014. 160 с.
  58. Шамраєва В. М. Політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування / В. М Шамраєва // Вісник Харківського національного університету імені В. Н Каразіна. Серія «Право». 2020. Вип. 29. С. 369-377.
  59. Шамраєва В. М. Основні теоретичні підходи до дослідження еволюції концепту міжнародна безпека / В. М Шамраєва // Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2018. №8. С. 88-94.
  60. Шамраєва В. М. Права людини у сучасних міжнародних відносинах: еволюція розвитку, проблеми та перспективи // Вісник Харківського національного університету імені В. Н Каразіна. Серія «Право». 2020. Вип. 30. С. 174-184.
  61. Шишкін І. Азійські країни АТР: державний лад, політичні системи, зовнішня політика : навчальний посібник. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. 124 с.
  62. Щербак Ю. Україна: виклик і вибір: перспективи України в глобалізованому світі XXI століття / Ю. Щербак. К.: Дух і Літера, 2003. 578 с.
  63. Яковенко Н. Л. Велика Британія в міжнародних організаціях: навчальний посібник / Н. Л. Яковенко. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 400 с.
  64. Buzan B. Rethinking Security After the Cold War // Cooperation and Conflict, 1997. No 32. pp. 5-28.
  65. Doroshko M. S., But S. A. China-India's conflict of interest in the region of South Asia // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2020. Вип. 142. С. 4-14.
  66. Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / Colin S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.
  67. Hilz W. Deutsche Außenpolitik. / W. Hilz. Stuttgart Verlag W. Kohlhammer GmbH, 2017. 171 S.
  68. Huntington, S. P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order / S. P. Huntington. New York, Simon & Schuster, 1996.
  69. Manor I. Digitalization of Public Diplomacy. L.: Palgrave Macmillan, 2019. 356 p.
  70. Mearsheimer J. The Great Delusion: Liberal Dreams and International Realities. New Haven, Conn.: Yale University Press, 2018. 328 p.
  71. Nye J. Soft Power. The Means to Success in World Politics / J. Nye. New York : Public Affairs, 2005. 130 p.
  72. Nye J.Jr., Welch D. A. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.). London: Pearson, 2013. 384 p.
  73. Roett R., Paz G. Latin America and the Asian Giants. Evolving Ties with China and India. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2016. 336 p.

74. Ritzer G., Dean P. Globalization: Conceptualization, Origins, and History. 2nd Edition. Oxford, 2019. 606 p.
75. Stern P.C., Druckman D. (eds.). International Conflict Resolution after the Cold War. – Washington, DC: National Academy Press, 2000. 626 p.
76. Stetsiuk N.M., Boichuk O.I., Strutyńska T.Z. Politization of history and its role on the international relations: theoretical and empirical analysis on example of Polish-Germany relations // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2022. Вип. 151. С. 10-26.
77. Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana. Indiana University Press: 2016. 384 p.
78. Wilkinson P. International Relations: A Very Short Introduction / Paul Wilkinson. Oxford: Oxford University Press, 2007. 144 p.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Бадах Ю. Г. “Холодна війна” та її виміри (1946-1991) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libtomcat.knteu.kiev.ua/library/TopicDescription?...id...>
2. Білошицький С. Є. ООН у системі глобального управління: перспективи реформування і демократизації [Електронний ресурс] / С. Є. Білошицький. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010_30/Gileya30/P15_doc.pdf
3. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dontsov-nic.com.ua/wp-content/.../03/Bjezinski.Velyka-shahivnytsia.pdf
- 4 Історія сучасного світу : соціально-політична історія. XV- початку XXI століть : навч. посіб. / [Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, М. М. Карабанов [та ін.] ; за ред. Ю. А. Горбаня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ibrary.udpu.org.ua/library.../6istorichninauki.pdf>
5. Крушинський В. Ю., Манжола В. А. Міжнародні відносини та світова політика. 1945-1980. Дати. Події. Факти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/1095133/>
6. Павлюк В.В. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918-1945) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lib.oa.edu.ua/.../history/Павлюк%20Новітня%20історія%20країн%20Західно>.
7. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України від 26 серпня 2021 року № 448/2021. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>
8. Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / C. S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.routledge.com/War-Peace-and-International-Relations-An-introduction-to-strategic-history/Gray/p/book/9780415594875>

9. Oksenberg Rorty A. The Moral Duty of Promoting Political Conflict / Philosophy of Education. 1995. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html

10. Wilkinson P. International Relations: A Very Short Introduction / P. Wilkinson. Oxford: Oxford University Press, 2007. 144 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.academia.edu/20935310/international_relation_a_very_short_introduction_Paul_Wilkinson

11. Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana. Indiana University Press: 2016, 384 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html <https://dokumen.pub/readings-in-the-international-relations-of-africa-0253018803-9780253018809.html>

2. Плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи

Семінарське заняття 1. Етапи та особливості міжнародних відносин в 1914-1945 рр.

План семінару / Питання для обговорення

1. Причини Першої світової війни.
2. Перша світова війна як головний фактор світової політики 1914-1918 рр.
3. Версальсько-Вашингтонська система міжнародних відносин.
4. Світова економічна криза 1929-1933 рр. та її вплив на міжнародні відносини.
5. Крах Версальсько-Вашингтонської системи.
6. Причини та етапи Другої світової війни.
7. Особливості формування та діяльність антифашистської коаліції.
8. Завершення та головні підсумки Другої світової війни.

Семінарське заняття 2. Формування біполярного світу. Перша фаза Холодної війни (друга половина 1940-х – 1960-ті роки).

План семінару / Питання для обговорення

1. Сутність Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.
2. Формування зовнішньополітичних доктрин СРСР та США після Другої світової війни.
3. Мирне врегулювання з колишніми союзниками Німеччини в Європі.
4. Причини та початок Холодної війни.
5. Підготовка і створення Західного Союзу та НАТО.
6. Німецьке питання в міжнародних відносинах у другій половині 1940-х – першій половині 1960-х рр.
7. Головні тенденції розвитку міжнародних відносин у 1950-1960-ті рр.
8. НАТО наприкінці 1950-х – у 1960-х рр.
9. «Доктрина Брежнєва».

Семінарське заняття 3. Міжнародні відносини та світова політика в роки «розрядки» та другої фази Холодної війни (1970-ті – 1991 рр).

План семінару / Питання для обговорення

1. Особливості світової політики у 1970-х – 1980-х рр.
2. Американсько-радянські відносини у першій половині 1970-х років.
3. Нова «східна політика» ФРН.
4. Гельсінський процес та проблеми європейської безпеки.
5. Згортання “розрядки”. Загострення міжнародної ситуації кінця 1970-х – початку 1980-х рр. XX ст.
6. Зовнішня політика західноєвропейських держав у другій половині 1970-х – середині 1980-х рр.
7. Налагодження американо-радянського діалогу в середині 1980-х рр.
8. Вирішення проблеми радикального скорочення стратегічних наступальних озброєнь.
9. Завершення “холодної війни”.

Семінарське заняття 4. Американська система міжнародних відносин у другій половині XX ст.

План семінару / Питання для обговорення

1. Основи зовнішньої політики США у другій половині XX ст.
2. Зовнішня політика Канади у другій половині XX ст.
3. Причини укладення договору “Про оборону Західної півкулі” та його зміст.
4. Підготовка і підписання статуту Організації американських держав.
5. Політика США в Латинській Америці наприкінці 1940-х – наприкінці 1950-х рр.
6. Карибська криза та її наслідки.
7. Політика США в Латинській Америці в 1960-х – 1970-х рр.
8. Еволюція латиноамериканської політики США наприкінці 1980-х - середині 1990-х рр.
9. Латиноамериканська політика західноєвропейських держав у повоєнний період.

Семінарське заняття 5. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині XX ст.

План семінару / Питання для обговорення

1. Зростання ролі країн Близького і Середнього Сходу в міжнародних відносинах після Другої світової війни. Створення Ліги арабських держав.
2. Міжнародно-правовий аспект палестинської проблеми у середині та другій половині 1940-х рр.
3. Міжнародні відносини на Близькому Сході у 1950-х – середині 1960-х рр.
4. Міжнародні відносини на Близькому Сході у 1967 – 1980-х рр.
5. Ісламський фактор у міжнародних відносинах на Близькому і Середньому Сході наприкінці 1970-1980-ті рр.
6. Міжнародне становище і зовнішня політика Афганістану у 1970-1990-ті рр.
7. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході наприкінці 1980-х - 1990-х рр.
8. Перетворення Африки на суб’єкт міжнародних відносин.

9. Створення, структура та головні напрями діяльності Організації Африканської Єдності.
10. Тропічна Африка в системі світових і регіональних міжнародних відносин 1970-х – початку 1980-х рр.
11. Міжнародні відносини і зовнішня політика країн Африки у 1990-і роки.

Семінарське заняття 6. Міжнародні відносини на пострадянському просторі

План семінару / Питання для обговорення

1. Основні параметри пострадянського простору.
2. СНД: передумови створення, структура, компетенція, функціонування.
3. Євразійське економічне співтовариство. Митний союз.
4. Проблеми безпеки та військово-політична взаємодія пострадянських держав.
5. Організація договору колективної безпеки.
6. Позарегіональні актори на пострадянському просторі (ЄС, США, КНР).

Семінарське заняття 7. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці на початку XXI ст.

План семінару / Питання для обговорення

1. Близькосхідний конфлікт на сучасному етапі.
2. Революції в арабських державах 2011 р. Зовнішньополітичні наслідки «Арабської весни».
3. Сучасна зовнішня політика Ірану.
4. Регіональна політика Туреччини у 2000-х рр.
5. Розвиток ситуації в Афганістані на початку XXI ст. Феномен міжнародного тероризму у сучасних міжнародних відносинах.
6. Становище держав Африки у сучасній системі міжнародних відносин.
7. Африканська політика провідних західних держав та КНР.

Семінарське заняття 8. Зовнішня політика України після проголошення незалежності

План семінару / Питання для обговорення

1. Правові засади зовнішньої політики незалежної України.
2. Українські національні інтереси та їх забезпечення у вітчизняній міжнародній діяльності.
3. Відносини України та Російської Федерації періоду незалежності.
4. Пріоритети зовнішньополітичної діяльності України на пострадянському просторі.
5. Політика України щодо інтеграційних проєктів на пострадянському просторі.
6. Сучасні українсько-американські відносини.
7. Політика України стосовно ЄС та країн Західної Європи.
8. Політика ЄС та країн Західної Європи стосовно України.
9. Міжнародно-правова база та механізм співробітництва України та ЄС.
10. Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку. Допомога Україні з боку демократичних держав.

Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Етапи та особливості міжнародних відносин у Давнину, Середні віки та Новий час

Питання до теми самостійної роботи:

1. Визначте основні елементи навчальної дисципліни, яка вивчає міжнародні відносини та світову політику.
2. Коли і чому міжнародні відносини як комплекс взаємин між державами поступаються місцем світовій політиці?
3. Який міжнародний договір прийнято вважати першою історично документованою міжнародною угодою?
4. Зробіть порівняльний аналіз особливостей організації міжнародних зв'язків в Стародавній Греції й у Стародавньому Римі.
5. Яку роль в Середні віки мала, так звана «шлюбна дипломатія»?
6. Коли і які саме колоніальні держави уклали перший в історії договір про розподіл сфер впливу в світі?
7. Визначте ключові особливості Вестфальської системи міжнародних відносин?
8. Чим Віденська система міжнародних відносин відрізнялася від Вестфальської?

Література:

Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до Нового часу / А. Л. Зінченко. К.: Проза, 2005. 560 с.

Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.

Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.): Навч. посіб. / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 139 с.

Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648-1918): Підручник / І. А. Хижняк. К.: Персонал, 2009. 224 с.

Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.

Тема 2. Етапи та особливості міжнародних відносин в 1914-1945 рр.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Якими були причини Першої світової війни?
2. Як ситуація на фронтах Першої світової війни впливала на дипломатичні ініціативи воюючих і нейтральних держав?
3. Охарактеризуйте «14 пунктів В. Вільсона», як проект мирного договору.
4. Визначте ключові особливості та періоди існування Версальсько-Вашингтонської системи.
5. У чому полягали основні протиріччя та недоліки Версальсько-Вашингтонської системи?
6. Проаналізуйте причини і етапи Другої Світової війни.
7. Охарактеризуйте процес формування і діяльність антифашистської коаліції.

Література:

Газін В. П. Економіка та зовнішня політика Веймарської республіки (1925-1933 рр.): Східноєвропейські аспекти / В. П. Газін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-

Подільськ. держ. пед. ун-т, 1999. 152 с.

Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Ж.-Б. Дюрозель. К.: Основи, 1995. 903 с.

Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. 632 с.

Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.

Кучменко Е. М. Історія міжнародних відносин першої половини ХХ ст. : у 2 ч. / Е. М. Кучменко. К. : ПК ДСЗУ, 2007. Ч. 1. 369 с.; Ч. 2. 386 с.

Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб. / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140

Цветков Г.М. Міжнародні відносини й зовнішня політика в 1917-1945 рр.: Навч. посіб. / Г. М. Цветков. К.: Либідь, 1997. 232 с.

Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.

Тема 3. Формування біполярного світу. Перша фаза Холодної війни (друга половина 1940-х – 1960-ті роки).

Питання до теми самостійної роботи:

1. В чому сутність і особливості Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин?

2. Визначте основні елементи Бреттон-Вудської міжнародної системи організації грошових відносин і торговельних розрахунків.

3. Охарактеризуйте причини, етапи створення ФРН і НДР і вплив «німецького питання» на міжнародні відносини.

4. Визначте головні причини і сутність Холодної війни.

5. Розкрийте процес підготовки і створення НАТО.

6. Якими були ключові тенденції розвитку міжнародних відносин у світі в 1950-60-і роки.

7. Охарактеризуйте причини загострення і наслідки протиріч всередині НАТО в 1960-і роки.

Література:

Бадах Ю. Г. «Холодна війна» та її виміри (1946-1991) / Ю. Г. Бадах. К.: КНТЕУ, 2009. – 456 с.

Іванов В.М. Нюрнберзький процес: історичне та правове значення (до 70-річчя міжнародного військового трибуналу) // Часопис Київського університету права. Теорія та історія держави і права. Філософія права. Київ. 2015. №3. С. 24-28.

Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.

Малик Я. Й. Організація Північноатлантичного Договору: зміст і характер діяльності: навчальний посібник / Я. Й. Малик, Ю. М. Мороз. Львів: ПАІС, 2006. 90 с.

Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навчальний посібник / А. К. Мартиненко, Б. А. Мартиненко. К.: Ліра-К, 2007. 366 с.

Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжолі. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.

Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. Посіб / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2009. 140 с.

Тема 4. Міжнародні відносини та світова політика в роки «розрядки» та другої фази Холодної війни (1970-ті – 1991 рр).

Питання до теми самостійної роботи:

1. Дати визначення поняття «детант», як змісту світової політики кінця 1960-х - 1970-х рр.
2. Охарактеризуйте значення радянсько-американських угод першої половини 1970-х рр.
3. У чому полягала суть «Нової східної політики» соціал-демократичного керівництва ФРН?
4. Чому підписання «Заключного акту Наради з безпеки і співробітництва в Європі» в Гельсінкі прийнято вважати кульмінацією процесу розрядки міжнародної напруженості?
5. У чому полягали основні причини краху політики розрядки?
6. Як «нове політичне мислення» і «перебудова» в СРСР сприяли налагодженню радянсько-американського діалогу у другій половині 1980-х рр.?
7. Охарактеризуйте причини розпуску ОВД, РЕВ, розпаду СРСР і завершення «Холодної війни».

Література:

- Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов , І. А. Єремєєва , М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.
- Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навчальний посібник / А. К. Мартиненко, Б. А. Мартиненко. К.: Ліра-К, 2007. 366 с.
- Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжолі. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.
- Кривонос Р. А. Німеччина у структурі європейської співпраці / Р. А. Кривонос. К.: КНЕУ, 2004. 165 с.
- Пронь С. В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. Посіб. / С. В. Пронь. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могилі, 2009. 140 с.

Тема 5. Процеси європейської інтеграції у другій половині ХХ ст.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Визначте значення створення Західного Союзу і підписання Договору про економічне, соціальне і культурне співробітництво і колективну оборону як першого багатостороннього інституту безпеки в Західній Європі.
2. Яку роль на ранньому етапі європейської інтеграції відіграли Робер Шуман і Конрад Аденауер?
3. Охарактеризуйте значення і зміст Римських угод 1957 р.
4. Зробіть порівняльний аналіз основних напрямків діяльності Європейського економічного співтовариства та Європейської асоціації вільної торгівлі.
5. У чому полягали головні труднощі та протиріччя другого етапу євроінтеграції (1970-перша половина 1980-х рр.)?
6. Охарактеризуйте значення підписання Єдиного Європейського Акту.
7. Яку роль на новому етапі євроінтеграції відіграло підписання Маастрихтського договору про Європейський Союз і як відбувався процес його реалізації в 1990-і роки?

Література:

- Газін В., Копилов С. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945-2002 рр. / В. Газін. Київ: Либідь, 2004. 623 с.
- Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у

постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. Посіб / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.

Копійка В. В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: Навч. посіб. 2-ге вид., виправ. і доп. / Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. К., 2012. 759 с.

Кривонос Р. А. Німеччина у структурі європейської співпраці / Р. А. Кривонос. К.: КНЕУ, 2004. 165 с.

Крушинський В. Ю. Британська Європа чи Європейська Британія: Велика Британія в європейських інтеграційних процесах / В. Ю. Крушинський. К.: ВПЦ «Київській ун-т», 2003. 214 с.

Малик Я. Й. Організація Північноатлантичного Договору: зміст і характер діяльності: навчальний посібник / Я. Й. Малик, Ю. М. Мороз. Львів: ПАІС, 2006. 90 с.

Мартинов А. Ю. Об'єднання Німеччини: від «Боннської» до «Берлінської» республіки (1990-2005 рр.) / А. Ю. Мартинов. К.: Ін-т історії України НАНУ, 2006. 416 с.

Міжнародні інтеграційні процеси сучасності / Філіпенко А. С., Будкін В. С., Дудченко М. А. та ін. К.: Знання України, 2004. 304 с.

Яковенко Н. Л. Велика Британія в сучасній системі міжнародних відносин: заявка на європейське лідерство / Н. Л. Яковенко. К.: Науковий світ, 2003. 227 с.

Тема 6. Система міжнародних відносин Центрально-Східної Європи у другій половині ХХ ст.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Як реалізовувалися політичні домовленості про вирішення територіальних проблем в Центрально-Східній Європі в середині 1940-х рр.?

2. У чому полягали причини підпорядкування Радянському Союзу зовнішньої політики країн Центрально-Східної Європи?

3. Визначте причини створення, сутність і основні функції Інформаційного бюро комуністичних партій, Ради Економічної Взаємодопомоги, Організації Варшавського Договору.

4. Охарактеризуйте причини та міжнародні наслідки радянсько-югославського конфлікту.

5. Як процес десталінізації в СРСР і країнах Центрально-Східної Європи пов'язаний з антикомуністичними виступами в НДР, Польщі, Угорщині?

6. У чому полягала «Доктрина соціалістичного інтернаціоналізму» («Доктрина Брежнев»)?

7. Як нова радянська «Доктрина невтручання» пов'язана з революціями 1989-1990 рр. у Центрально-Східній Європі?

Література:

Газін В., Копилов С. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945-2002 рр. / В. Газін. Київ: Либідь, 2004. 623 с.

Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Ж.-Б. Дюрозель. К.: Основи, 1995. 903 с.

Історія західних та південних слов'ян: ХХ століття / Є. П. Пугач, С. Ю. Страшнюк, Р. М. Постоловський та ін. Х.: Око, 1998. 464 с.

Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–1970-ті роки): Підруч. / В. А. Манжол, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 1999. 558 с.

Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжолі. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.

Постоловський Р. М. Встановлення тоталітарних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи (1944–1953): Хрестоматія для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів України / Р. М. Постоловський, Є. П. Пугач, С.

Ю. Страшнюк. Харків: Бізнес інформ, 2000. 470 с.

Тема 7. Американська система міжнародних відносин у другій половині ХХ ст.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Поясніть основний зміст зовнішньополітичних доктрин США в другій половині ХХ століття.
2. Схарактеризуйте причини підписання і головну мету Договору «Про оборону Західної півкулі».
3. У чому полягають основні особливості «Організації американських держав»?
4. Охарактеризуйте причини, хід і міжнародне значення Карибської кризи.
5. Розкрийте особливості міжамериканські політичних відносин в 70-90-і роки.
6. Як відбувався процес торгово-економічної інтеграції країн Латинської Америки?
7. Охарактеризуйте причини та мету створення Північноамериканської угоди про вільну торгівлю (НАФТА) та нової угоди USMCA.

Література:

- Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / З. Бжезінський. Львів: Лілея-НВ, 2000. 236 с.
- Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство / З. Бжезінський К.: Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 203 с.
- Газін В., Копилов С. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945-2002 рр. / В. Газін. Київ: Либідь, 2004. 623 с.
- Дужа І.А. Еволюція політики США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: монографія / Дужа І.А. Біла Церква: ДНВЗ «БНАУ», 2018. 198 с.
- Дюрозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Ж.-Б. Дюрозель. К.: Основи, 1995. 903 с.
- Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки»: для здобувачів вищ. освіти ІV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с.
- Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. Посіб / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
- Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжолі. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.

Тема 8. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці у другій половині ХХ ст.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Поясніть, завдяки чому здійснилось перетворення Африки на суб'єкт міжнародних відносин?
2. Назвіть причину Ефіопсько-сомалійського конфлікту 1977–1978 рр. та якими були його наслідки?
3. Розкрийте особливості зростання ролі країн Близького і Середнього Сходу в міжнародних відносинах після Другої світової війни.
4. Доведіть причини Четвертої арабо-ізраїльської війни та які були її міжнародні наслідки?
5. В чому полягала сутність операції «Буря в пустелі» і якими були її результати?

6. Поясніть яким чином здійснилося зміцнення міжнародного становища Ізраїлю наприкінці 50-х – на початку 60- рр.?

Література:

Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.

Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти IV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан ; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с.

Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов , І. А. Єремєєва , М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.

Коппель О. А. Міжнародні відносини ХХ століття / О. А. Коппель. О. С. Пархомчук. К.: Школяр, 1999. 255 с.

Коппель О. А. Міжнародні системи. Світова політика / О. А. Коппель. О. С. Пархомчук. К.: ФАДА, ЛТД. 2001. 224 с.

Тема 9. Міжнародні відносини в Азії та АТР у другій половині ХХ ст.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Доведіть, в чому полягає проблема повоєнного мирного урегулювання відносин з Японією у другій половині ХХ століття?

2. Охарактеризуйте основні напрями стратегічного співробітництва Японії та США.

3. Які причини індокитайського конфлікту, їх витоки, сутність та шляхи урегулювання?

4. В чому полягає проблема глобальної безпеки в АТР на рубежі ХХ-ХХІ ст.?

5. Які основні напрями зовнішньої політики країн Південної та Південно-Східної Азії в 50-х – на початку 60-х рр.?

6. В чому особливості зовнішньої політика Туреччини та Ірану в другій половині 40-х – 80- і рр.?

Література:

Дужа І.А. Еволюція політики США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: монографія / Дужа І.А. Біла Церква: ДНВЗ «БНАУ», 2018. 198 с.

Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов , І. А. Єремєєва , М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.

Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти IV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан ; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с.

Коппель О. А. Міжнародні відносини ХХ століття / О. А. Коппель. О. С. Пархомчук. К.: Школяр, 1999. 255 с.

Коппель О. А. Міжнародні системи. Світова політика / О. А. Коппель. О. С. Пархомчук. К.: ФАДА, ЛТД. 2001. 224 с.

Мальський М. З. Теорія міжнародних відносин / М. З.Мальський, М. М. Мацях. К.: Знання, 2007. 461 с.

Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навчальний посібник /

А. К. Мартиненко, Б. А. Мартиненко. К.: Ліра-К, 2007. 366 с.

Тема 10. Основні параметри сучасної системи міжнародних відносин. Європейська система міжнародних відносин на початку ХХІ ст.

Питання до теми самостійної роботи:

1. В чому полягають глобальні тенденції світової політики на початку ХХІ ст.?
2. Чим характеризувався перехідний період від біполярної системи міжнародних відносин наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.?
3. Охарактеризуйте Європейську систему міжнародних відносин на початку ХХІ ст.
4. Яка місія Організації безпеки та співробітництва в Європі?
5. Брекзит 2016 р. для Великої Британії з ЄС: загрози та перспективи.
6. Які проблеми виникли в Балканському регіоні після розпаду СФРЮ?

Література:

Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко Є.А., Погорська І.І., Рижков М.М. та ін. К.: Центр вільної преси, 2014. 472 с.

Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.

Коппель О. А. Міжнародні системи. Світова політика / О. А. Коппель. О. С. Пархомчук. К.: ФАДА, ЛТД. 2001. 224 с.

Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с.

Копійка В.В., Шинкаренко Т.І. Європейський Союз: Історія і засади функціонування: Навч. посіб. 2-ге вид., К., 2012. 759 с.

Кривонос Р. А. Німеччина у структурі європейської співпраці. К.:, 2004. 165 с.

Лиман С. І., Ангеліс Є. О. Угорсько-румунські відносини та діяльність Венеціанської комісії у вирішенні проблем національних меншин Трансильванії // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм». 2021. №13. С. 18-25.

Малик Я. Й., Мороз Ю. М. Організація Північноатлантичного Договору: зміст і характер діяльності: навчальний посібник. Львів:, 2006. 90 с.

Міжнародні інтеграційні процеси сучасності / Філіпенко А.С., Будкін В.С., Дудченко М.А. та ін. К., 2004. 304 с.

Шамраєва В. М. Спільна міграційна політика ЄС в контексті євроінтеграційних устремлень України // Актуальні проблеми державного управління. - 2009. - № 2.

Яковенко Н. Л. Велика Британія в сучасній системі міжнародних відносин: заявка на європейське лідерство. К., 2003. 227 с.

Тема 11. Міжнародні відносини на пострадянському просторі

Питання до теми самостійної роботи:

1. Назвіть основні параметри пострадянського простору.
2. В чому полягає сутність феномена «нової Східної Європи»?
3. Якими були цілі та задачі створення Співдружності Незалежних Держав (СНД)?
4. В чому особливості зовнішньополітичного вектору Естонії, Латвії, Литви?
5. Які шляхи вирішення проблеми безпеки та військово-політична взаємодія в Європейському регіоні?

6. Якою є позиція поза регіональних акторів (ЄС, США, Китай) на пострадянському просторі?

Література:

Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко Є.А., Погорська І.І., Рижков М.М. та ін. К.: Центр вільної преси, 2014. 472 с.

Дорошко М.С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору : навч. посіб., 2012. 228 с.

Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.

Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К. : Либідь, 2009. 352 с.

Лиман С. І., Борзенкова К. А. Політичні та економічні інтереси Франції в Казахстані: погляд з двадцять першого року XXI століття // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм". 2021. № 14. С. 16-23.

Лотоцький С. Україна в світовому геополітичному просторі / С. Лотоцький, С. Трохимчук. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 192 с.

Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу: навч. посіб. для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ / Орлова Т. В. К., 2013. 677 с.

Перепелиця Г. М. Асиметрія міжнародних відносин / Г. М. Перепелиця, О. В. Заремба, Пол Д'аньєрі [та ін]; за ред. Г. М. Перепелиці, О. М. Субтельного. К.: Видавничий дім «Стилос», 2005. 555 с.

Тема 12. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході та в Африці на початку XXI ст.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Дайте загальну характеристику регіональним системам міжнародних відносин.
2. Які причини та наслідки Близькосхідного конфлікту?
3. Назвіть зовнішньополітичні наслідки «Арабської весни».
4. Якою є сучасна зовнішня політика Ірану?
5. В чому полягає сутність політичного та економічного становища держав Африки у сучасній системі міжнародних відносин?
6. Якою є політика КНР в Африці на початку XXI ст.?

Література:

Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.

Будагьянц М. Виклики «Арабської весни»: соціально-психологічний та соціально-політичний аналіз / М. Будагьянц, Л. Осьодло // Наук. вісн. Львів. держ. у-ту внутр. справ. 2014. № 1. С. 48–57.

Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.

Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти IV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан ; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с.

Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К. : Либідь, 2009. 352 с.

Козицький А. М. Новітня історія Азії та Африки : Посіб. для студ. істор. і гуманітар. фак-тів ун-в / А. М. Козицький. Львів : Афіша, 2004. 430 с.

Лиман С. І. Тимор і його команда : діяльність провідних акторів та міжнародних організацій щодо конфлікту в Тимор-Лешті / С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії Харків, 2020. С. 71-74.

Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар / Дж. Стігліц. К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2003. 362 с.

Історія сучасного світу : соціально-політична історія. XV- початку XXI століть : навч. посіб. / [Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, М. М. Карабанов [та ін.] ; за ред. Ю. А. Горбаня. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.udpu.org.ua/library.../6istorichninauki.pdf>

Тема 13. Міжнародні відносини в Азії та АТР на початку XXI ст.

Питання до теми самостійної роботи:

1. Дайте загальну характеристику регіональним системам міжнародних відносин в Азії та АТР на початку XXI століття.
2. В чому полягає проблема індійсько-пакистанських відносин?
3. Які загрози несе фактор ядерного статусу Індії та Пакистану?
4. Які особливості сучасної зовнішньої політики Японії?
5. Що таке АСЕАН і які основні напрямки діяльності?
6. Якими є основні параметри зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії?

Література:

Алимов Р. Шанхайская организация сотрудничества: глобальный профиль в международных отношениях / Р. Алимов. М. : Весь Мир, 2018. 400 с.

Дужа І.А. Еволюція політики США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: монографія / Дужа І.А. Біла Церква: ДНВЗ «БНАУ», 2018. 198 с.

Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.

Козицький А. М. Новітня історія Азії та Африки : Посіб. для студ. істор. і гуманітар. фак-тів ун-в / А. М. Козицький. Львів : Афіша, 2004. 430 с.

Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти IV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан ; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с.

Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000-ні роки): підруч. / В. А. Манжол, М. М. Білоусов, Л. Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 2001. 622 с.

Міжнародні відносини і зовнішня політика / Л. Ф. Гайдуков, В. Г. Кремень, Л. В. Губерський [та ін]. К.: Либідь, 2001. 265 с.

Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжолі. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.

Тема 14. Зовнішня політика США, Канади та американська система міжнародних відносин на початку XXI ст.

Питання до теми самостійної роботи:

1. В чому полягає зовнішньополітична доктрина США на сучасному етапі?
2. Які наслідки мала зовнішня політика адміністрації Д. Буша-молодшого?
3. Охарактеризуйте концепцію американського світового лідерства в зовнішній політиці Б. Обама.
4. В чому полягає особливість корегування зовнішньої політики адміністрацією

Д. Трампа?

5. Якою є сучасна міжамериканська система міжнародних відносин?
6. Яке місце займає Латинська Америка в системі сучасних міжнародних відносин?
7. Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА): перспективи розвитку у XXI столітті.

Література:

- Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях. Монографія. / Макаренко Є.А., Погорська І.І., Рижков М.М. та ін. К.: Центр вільної преси, 2014. 472 с.
- Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / З. Бжезінський. Львів: Лілея-НВ, 2000. 236 с.
- Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство / З. Бжезінський К.: Вид. Дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 203 с.
- Дужа І.А. Еволюція політики США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: монографія / Дужа І.А. Біла Церква: ДНВЗ «БНАУ», 2018. 198 с.
- Іваницька О. П. Зовнішня політика країн Західної Європи та Північної Америки у постбіполярний період (1990-і – 2000-і роки): Навч. посіб. / О. П. Іваницька. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 720 с.
- Історія сучасного світу : соціально-політична історія. XV- початку XXI століть : навч. посіб. / [Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, М. М. Карабанов [та ін.] ; за ред. Ю. А. Горбаня. 4-те вид., переробл. і допов. К.: Знання, 2012. 438 с.
- США і світ XXI століття: монографія / Пахомов Ю. М., Коваль І. М., Шергін С. О. та інші. – К.: Центр вільної преси, 2013. 620 с.
- Шамара І. М., Костанді Д.Р. Сучасні концепції зовнішньої політики США можливості та реальність // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2019. Вип. 10. С. 58-64.

Тема 15. Зовнішня політика України після проголошення незалежності

Питання до теми самостійної роботи:

1. Які Вам відомі правові засади зовнішньої політики незалежної України?
2. В чому проблеми українсько-російських відносин та який механізми їх подолання?
3. Назвіть пріоритети діяльності України на пострадянському просторі.
4. Якими є проблеми українсько-американських відносин та які шляхи їх вирішення?
5. Назвіть перспективи відносини України та ЄС. Якою є політика ЄС стосовно України?
6. Якими є відносини України з Італією, Іспанією, Португалією, країнами Північної Європи? Назвіть основні пріоритетні напрями співпраці з цими державами.

Література:

- Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. 120 с.
- Головченко В., Матвієнко В. Дипломатична історія України : підручн. / В. Головченко, В. Матвієнко. Київ : Ніка-Центр, 2018. 420 с.
- Дорошко М.С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору : навч. посіб., 2012. 228 с.
- Зленко А. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. К.: Фоліо, 2021. 592 с.
- Кучик О. С. Зовнішня політика України: навчальний посібник / О. С. Кучик, О. А. Заяць. К.: Знання, 2010. 334 с.
- Крушинський В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика. 1945-1980. Дати.

Події. Факти: Навч. Посібник / В. Ю. Крушинський, В. А. Манжола. К.: Либідь, 2007. 192 с.

Лотоцький С. Україна в світовому геополітичному просторі / С. Лотоцький, С. Трохимчук. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 192 с.

Міжнародні інтеграційні процеси сучасності / Філіпенко А. С., Будкін В. С., Дудченко М. А. та ін. К.: Знання України, 2004. 304 с.

Станчев М. Третя світова: битва за Україну / М. Станчев, Ю. Фельштинський. Київ: Наш Формат, 2022. 408 с.

Україна і світ: прагнення змін / М. Антонович, Н. Висоцька, С. Курбатов [та ін.]. К.: Дух і літера, 2010. 448 с.

Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України : підручник / Л.Д.Чекаленко . Київ : LAT і К, 2015 . 478 с.

Шамраєва В. М. Спільна міграційна політика ЄС в контексті євроінтеграційних устремлень України / В. М. Шамраєва // Актуальні проблеми державного управління. - 2009. - № 2. - С. 305-312.

3. Питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти, для контрольних робіт, передбачених навчальним планом, післяатестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Охарактеризуйте міжнародні відносини в історії всесвітньої політичної думки від давніх часів до сьогодення.
2. Назвіть закономірності формування і розвитку міжнародних відносин в ХХІ столітті.
3. Якою є роль конфлікту в сучасних міжнародних відносинах.
4. Як співвідносяться між собою поняття «світова політика» та «міжнародна» політика?

ЗРАЗОК ТЕСТІВ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. У функціональному плані вивчення міжнародних відносин вимагає поєднання підходів, які спираються на:

- А. Теорію
- В. Філософію
- С. Географію
- Д. Праксеологію

2. Наслідком агресії Японії проти Китаю 1937-1939 рр. стало:

- А. Захоплення прибережних районів Китаю
- В. Поразка японських військ
- С. Захоплення Південного Китаю
- Д. Захоплення Північного та Центрального Китаю

3. Членами ГУАМ є?:

- A. Грузія, Україна, Азербайджан, Молдова
- B. Греція, Україна, Албанія, Македонія
- C. Грузія, Узбекистан, Азербайджан, Молдова
- D. Грузія, Україна, Азербайджан, Македонія

Завдання для підсумкового контролю

1. Предмет та завдання курсу.
2. Становлення системи міждержавних відносин у Давнину.
3. Міждержавні відносини доби Середньовіччя.
4. Міжнародні відносини Раннього Нового часу.
5. Вестфальська система міжнародних відносин
6. Міжнародні відносини під час Великої Французької революції та Наполеонівських воєн.
7. Віденська система міжнародних відносин.
8. Причини Першої світової війни.
9. Перша світова війна як головний фактор світової політики 1914-1918 рр.
10. Створення Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин.
11. Світова економічна криза 1929-1933 рр. та її вплив на міжнародні відносини..
12. Крах Версальсько-Вашингтонської системи.
13. Причини та етапи Другої світової війни.
14. Особливості формування та діяльність антифашистської коаліції.
15. Завершення та головні підсумки Другої світової війни.
16. Сутність Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.
17. Формування зовнішньополітичних доктрин СРСР та США після Другої світової війни.
18. Мирне врегулювання з колишніми союзниками нацистської Німеччини в Європі.
19. Причини та початок Холодної війни.
20. Підготовка і створення Західного Союзу та НАТО.
21. Німецьке питання в міжнародних відносинах у другій половині 1940-х – першій половині 1960-х рр.
22. Головні тенденції розвитку міжнародних відносин у 1950-1960-ті рр.
23. НАТО наприкінці 1950-х – у 1960-х рр.
24. Формування та зміст «Доктрини Брежнєва».
25. Особливості світової політики у 1970-х – 1980-х рр.
26. Нова «східна політика» ФРН.
27. Американсько-радянські відносини у першій половині 1970-х років.
28. Гельсінський процес та проблеми європейської безпеки.
29. Згорання «розрядки». Загострення міжнародної ситуації кінця 1970-х – початку 1980-х рр. XX ст.
30. Зовнішня політика західноєвропейських держав у другій половині 1970-х – середині 1980-х рр.
31. Налагодження американо-радянського діалогу в середині 1980-х рр.
32. Вирішення проблеми радикального скорочення стратегічних наступальних озброєнь у другій половині 1980-х рр.

33. Завершення «холодної війни».
34. Початковий етап західноєвропейської інтеграції (до 1957 р.)
35. Підписання Римських угод та їх зміст.
36. Політика країн ЄЕС відносно колишніх колоніальних володінь.
37. Створення і розвиток ЄАВТ у 1960 – 1970-ті рр.
38. Зрушення в процесі західноєвропейської інтеграції на рубежі 1960 – 1970-х рр.
39. Вироблення механізму координації зовнішньополітичної діяльності країн ЄЕС наприкінці 60 – у середині 70-х рр. ХХ ст.
40. Західна Європа на шляху до Європейського Союзу в 1980-х – початку 1990-х рр.
41. Основні етапи підготовки та реалізація «Угоди про Європейський Союз».
42. Вирішення територіальних проблем у Центральній-Східній Європі в середині 1940-х рр.
43. Підпорядкування зовнішньої політики країн ЦСЄ радянському диктату. Конфлікт між СРСР і Югославією.
44. Міжнародні відносини всередині європейського «соціалістичного табору» у 1950-х – на поч. 1980-х рр.
45. Крах тоталітарних комуністичних режимів у країнах ЦСЄ та вироблення ними нового зовнішньополітичного курсу
46. Міжнародне становище і зовнішня політика Балканських держав у 1990-ті рр.
47. Відносини незалежної України з державами ЦСЄ.
48. Основи зовнішньої політики США у другій половині ХХ ст.
49. Зовнішня політика Канади у другій половині ХХ ст.
50. Причини укладення договору «Про оборону Західної півкулі» та його зміст.
51. Підготовка і підписання статуту Організації американських держав.
52. Політика США в Латинській Америці наприкінці 1940-х – наприкінці 1950-х рр.
53. Карибська криза та її наслідки.
54. Політика США в Латинській Америці в 1960-х – 1970-х рр.
55. Еволюція латиноамериканської політики США наприкінці 1980-х- середині 1990-х рр.
56. Латиноамериканська політика західноєвропейських держав у повоєнний період.
57. Зростання ролі країн Близького і Середнього Сходу в міжнародних відносинах після Другої світової війни. Створення Ліги арабських держав.
58. Міжнародно-правовий аспект палестинської проблеми у середині та другій половині 1940-х рр.
59. Міжнародні відносини на Близькому Сході у 1950-х – 1960-х рр.
60. Міжнародні відносини на Близькому Сході у 1957-х – 1980-х рр.
61. Ісламський фактор у міжнародних відносинах на Близькому Сході наприкінці 1980-х рр.
62. Міжнародне становище і зовнішня політика Афганістану у 1970-1990-ті рр.
63. Міжнародні відносини на Близькому і Середньому Сході наприкінці 1980-х - 1990-х рр.
64. Перетворення Африки на суб'єкт міжнародних відносин.
65. Створення, структура та головні напрями діяльності Організації Африканської

Єдності.

66. Тропічна Африка в системі світових і регіональних міжнародних відносин 1970-х – початку 1980-х рр.

67. Міжнародні відносини і зовнішня політика країн Африки у 1990-і роки.

68. Утвердження нових незалежних держав Південної і Південно-Східної Азії.

69. Японія в системі міжнародних відносин АТР у другій половині ХХ ст.

70. Корейська війна 1950-1953 рр. та її вплив на стан міжнародних відносин в АТР.

71. Зовнішня політика Китайської Народної Республіки (кінець 1940-х – кінець 1990-х рр.)

72. Радянсько-китайське протистояння в контексті регіональної безпеки.

73. Зовнішня політика країн Південної та Південно-Східної Азії в 50-х – на початку 60-х рр. ХХ ст.

74. Індокитайський конфлікт: витоки, сутність, урегулювання.

75. Міжнародні відносини у Південно-Східній Азії в другій половині 1960-х - на початку 1980-х рр.

76. Асоціація країн Південно-Східної Азії в регіональній системі міжнародних відносин 1967 - 1990-ті рр.

77. Проблема глобальної безпеки в АТР на рубежі ХХ-ХХІ ст.

78. Міжнародне становище і зовнішня політика Афганістану у другій половині ХХ ст.

79. Зовнішня політика країн Південно-Східної Азії у 1980-1990-і рр. ХХ ст.

80. Еволюція Руху неприєднання у 1980-1990-і роки.

81. Особливості зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії у другій половині ХХ ст.

82. Перехідний період від біполярної системи міжнародних відносин наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

83. Сучасна європейська система міжнародних відносин: базові компоненти та динаміка розвитку.

84. Організація безпеки та співробітництва в Європі.

85. ЄС у 2000-і роки: процес розширення та новітні трансформаційні процеси. Брекзит 2016 р.

86. НАТО у 1999 – 2018 рр. Рада Європи і розширення просторових рамок діяльності. Проблеми військової безпеки в Європі.

87. Вплив економічної кризи 2008-2013 рр. на міжнародні відносини в Європі.

88. Балканський регіон після розпаду СФРЮ.

89. Основні параметри пострадянського простору.

90. СНД: передумови створення, структура, компетенція, функціонування.

91. Євразійське економічне співтовариство. Митний союз.

92. Проблеми безпеки та військово-політична взаємодія пострадянських держав.

93. Організація договору колективної безпеки.

94. Позарегіональні актори на пострадянському просторі (ЄС, США, КНР).

95. Близькосхідний конфлікт на сучасному етапі.

96. Революції в арабських державах 2011 р. Зовнішньополітичні наслідки «Арабської весни».

97. Сучасна зовнішня політика Ірану.

98. Зовнішня політика Туреччини у 2000-х рр.
99. Розвиток ситуації в Афганістані на початку XXI ст.
100. Феномен міжнародного тероризму у сучасних міжнародних відносинах.
101. Становище держав Африки у сучасній системі міжнародних відносин.
102. Африканська політика провідних західних держав та КНР.
103. Загальна характеристика міжнародних відносин в Азії та АТР на початку XXI ст.
104. Сучасна зовнішня політика Індії та Пакистану.
105. Сучасна зовнішня політика КНР.
106. Проблеми безпеки в АТР на сучасному етапі.
107. Корейській півострів наприкінці ХХ – на початку XXI ст.
108. Зовнішня політика Японії на сучасному етапі.
109. АСЕАН: мета, структура, еволюція діяльності.
110. Основні параметри зовнішньої політики Австралії та Нової Зеландії.
111. Зовнішня політика адміністрації Д. Буша-молодшого. «Нова стратегія безпеки США».
112. Концепція американського світового лідерства в зовнішній політиці Б. Обама.
113. Наміри та крах проведення політики «перезавантаження» у відносинах США з Росією.
114. Корегування зовнішньої політики адміністрацією Д. Трампа.
115. Загострення сучасних американсько-китайських відносин.
116. Основи сучасної зовнішньої політика Канади.
117. Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА).
118. Організації американських держав на сучасному етапі.
119. Латинська Америка в системі сучасних міжнародних відносин.
120. Правові засади зовнішньої політики незалежної України.
121. Українські національні інтереси та їх забезпечення у вітчизняній міжнародній діяльності.
122. Відносини України та Російської Федерації періоду незалежності.
123. Пріоритети зовнішньополітичної діяльності України на пострадянському просторі.
124. Політика України щодо інтеграційних проектів на пострадянському просторі.
125. Сучасні українсько-американські відносини.
126. Політика України стосовно ЄС та країн Західної Європи.
127. Політика ЄС та країн Західної Європи стосовно України.
128. Міжнародно-правова база та механізм співробітництва України та ЄС.

Тематика курсових робіт

1. Американський чинник в процесі глобалізації.
2. Балканська криза (1990-2005) в контексті геополітичних трансформацій в Європі.
3. Безпекова політика Індії в Південній Азії.
4. Зовнішня політика Франції в контексті сучасних європейських геополітичних трансформацій.
5. Безпековий вимір індійсько-китайських відносин у постбіполярний період.

6. Близькосхідна політика Ізраїлю: основні етапи вироблення та реалізації.
7. Велика Британія в європейських інтеграційних процесах.
8. Військово-політичні союзи як інструмент зовнішньої політики малих та середніх держав.
9. Внутрішні, регіональні та міжнародні фактори в еволюції Косовського конфлікту.
10. Геополітика та геостратегія Великої Британії.
11. Геополітичне положення України в Центрально-Східній Європі.
12. Геополітичні пріоритети України в сучасному світі.
13. Геостратегія США в процесі становлення глобальної держави.
14. Глобалізація і проблема відсталості у постбіполярному світі.
15. Гуманітарна діяльність ООН у контексті врегулювання збройних конфліктів (1990 - 2000 рр.).
16. Гуманітарний чинник в українсько-польських міждержавних відносинах.
17. Дипломатія Святого Престолу у сучасній системі міжнародних відносин.
18. Діяльність Ліги арабських держав по врегулюванню палестинської проблеми (80-і - перша половина 90-х років).
19. Доктринальний вимір стратегій зовнішньої політики США: від стримування до глобальної демократизації.
20. Еволюція багатостороннього співробітництва держав пострадянського простору.
21. Еволюція взаємовідносин у трикутнику Індія - КНР - США в умовах глобалізації.
22. Еволюція зовнішньої політики КНР в умовах реалізації стратегії «чотирьох модернізацій».
23. Еволюція політики Європейського Союзу щодо країн Центральної та Східної Європи.
24. Еволюція політики Ізраїлю по близькосхідному врегулюванню в 80-ті - 90-ті роки.
25. Еволюція становлення і перспективи розвитку спільної зовнішньої політики ЄС.
26. Етнонаціональний вимір конфлікту у Країні Басків.
27. Євроінтеграційна політика Франції.
28. Європейська інтеграція України в контексті її відносин з Російською Федерацією.
29. Європейська політика Австрійської Республіки.
30. Європейська політика об'єднаної Німеччини.
31. Європейська політика Франції за президенства Жака Ширака.
32. Європейська політична інтеграція в сучасній цивілізаційній системі.
33. Зовнішні аспекти енергетичної політики України.
34. Зовнішньополітична стратегія США в регіоні Центральної Азії.
35. Зовнішньополітична стратегія США та РФ щодо КНР.
36. Зовнішньополітична стратегія США щодо Турецької Республіки.
37. Зовнішньополітичні аспекти реалізації курсу Чеської Республіки на інтеграцію до Європейського Союзу.
38. Зовнішньополітичні аспекти формування і реалізації політики національної безпеки Республіки Польщі в сучасних умовах.
39. Зовнішньополітичні механізми забезпечення національної безпеки України.
40. Зовнішньополітичні стратегії Франції, Німеччини та Великобританії у контексті розвитку й імплементації СЗБП ЄС.
41. Зовнішня політика європейської середньої держави за умов глобалізації (на прикладі Великої Британії, Польщі і України).
42. Зовнішня політика країн Балтії в контексті розширення ЄС та НАТО.

43. Інституціональний вимір формування єдиної політичної системи Європейського Союзу.
44. Інтеграційний вимір міждержавного співробітництва Республіки Білорусь та Російської Федерації.
45. Інтеграційні процеси в Африці: рівні, фактори, спрямованості та закономірності розвитку.
46. Інтеграційні процеси в Латинській Америці та Карибському басейні: особливості, тенденції, перспективи.
47. Інтеграція пострадянських держав Середньої Азії у світове співтовариство в 90-ті роки ХХ ст.
48. Інформаційна діяльність ООН.
49. Інформаційний чинник політики США і Росії в питанні міжнародного тероризму.
50. Інформаційні стратегії у зовнішній політиці США та Росії за кризових умов.
51. Йордано-ізраїльські відносини як фактор формування регіональної системи безпеки на Близькому Сході.
52. Камбоджійська проблема в міжнародних відносинах у Південно-Східній Азії (1975 - 1991 рр.).
53. Основні міжнародні механізми протидії міжнародному тероризму.
54. Концептуальне забезпечення американського глобалізму на початку ХХІ століття.
55. Концептуальне забезпечення політики США щодо арабських країн Перської затоки.
56. Концептуальне забезпечення політики США щодо врегулювання арабо-ізраїльського конфлікту в 1991 - 2001 рр.
57. Концептуальні засади та політика США щодо миротворчої діяльності ООН.
58. Кризові репутаційні стратегії держав у міжнародних відносинах (на прикладі України та інших держав).
59. Критерії і механізми забезпечення міжнародно-політичних інтересів США в сучасній системі міжнародних відносин.
60. Курдська проблема в контексті врегулювання іракської кризи.
61. Курдська проблема в міжнародних відносинах на Близькому та Середньому Сході.
62. Ліванська проблема в миротворчій діяльності Ліги арабських держав і Організації Об'єднаних Націй (1975-1989 рр.).
63. Міжнародна інформаційна політика: структура, тенденції, перспективи.
64. Міжнародне співробітництво у сфері інформаційної безпеки.
65. Міжнародний тероризм в сучасних глобалізаційних стратегіях.
66. Міжнародний та регіональний виміри врегулювання ліванського конфлікту.
67. Міжнародні основи становлення і розвитку Спільної європейської безпекової та оборонної політики.
68. Мілітаризація близькосхідного регіону в 70 - 90-ті роки ХХ століття.
69. Недержавні актори в системі сучасних міжнародних відносин.
70. Недержавні актори в системі зовнішньої політики Німеччини.
71. Неурядові організації у зовнішньополітичному механізмі США.
72. Німеччина у структурі європейського співробітництва.
73. Роль ОБСЄ у зміцненні миру і стабільності на Євразійському просторі.
74. Особливе партнерство Україна - НАТО як проблема національної та європейської безпеки.
75. Особливості застосування воєнної сили у збройних конфліктах 90-х рр. ХХ ст.
76. Особливості і перспективи інтеграційних процесів у регіоні Магрибу.
77. Палестинська проблема в зовнішній політиці США.

78. Політика Європейського Союзу в арабському регіоні.
79. Політика міжнародного співтовариства по врегулюванню конфлікту в Боснії та Герцеговині (1992 - 1995 рр.).
80. Політика нейтралітету і позаблоковості в сучасній архітектурі європейської безпеки.
81. Політика США в Східній Азії в умовах постбіполярності.
82. Політика США щодо країн Перської затоки.
83. Політика України в галузі експорту озброєнь.
84. Політика Японії щодо країн АСЕАН.
85. Політико-правовий аналіз українсько-російських відносин.
86. Проблема об'єднання Корейського півострова в зовнішньополітичній стратегії Республіки Корея.
87. Трансформації системи міжнародних відносин в регіоні Східна Європа (1989 - 2004).
88. Політична та економічна інтеграція в Латинській Америці.
89. Система міжнародної безпеки євроатлантичного простору і нових незалежних держав.
90. Правове регулювання міжнародних відносин.
91. Політика зближення України з Європейським Союзом.
92. Євроінтеграційний напрямок у зовнішній політиці України.
93. Міжцивілізаційна взаємодія міжнародних акторів на прикладі політичних процесів в Центральній Азії.
94. Природа, характер та динаміка співробітництва України з інститутами ОБСЄ.
95. Проблема європейської регіональної стабільності в контексті розширення НАТО (90-ті роки ХХ ст.).
96. Проблема забезпечення загальноарабської безпеки та роль Ліги арабських держав.
97. Проблема забезпечення прав національних меншин у міждержавних відносинах України і Російської Федерації.
98. Проблема санкцій у зовнішній політиці США.
99. Програми партнерства НАТО наприкінці ХХ - початку ХХІ ст.
100. Регіон Близького та Середнього Сходу в зовнішній політиці України.
101. Регіональний конфлікт на Близькому Сході.
102. Регіональні пріоритети євроінтеграційної політики України.
103. Роль НАТО у формуванні сучасної системи міжнародної безпеки.
104. Роль ООН у боротьбі проти міжнародного тероризму.
105. Роль Ради Європи у зміцненні демократії у країнах Центрально-Східної Європи.
106. Особливості розвитку країн ЦСЄ в контексті адаптації євроінтеграційного процесу.
107. Локальні війни і воєнні конфлікти в умовах глобалізації.
108. Співробітництво України з державами Співдружності Націй: проблеми становлення та розвитку.
109. Становлення системи безпеки і співробітництва в Чорноморському регіоні та роль України у цьому процесі.
110. Становлення та розвиток співробітництва України та Південно-Африканської Республіки.
111. Стратегічне партнерство в українсько-польських відносинах.
112. Стратегічне партнерство країн Північної Африки.
113. Стратегічне партнерство у зовнішній політиці України.
114. Міжнародні неурядові організації у світовій політиці.
115. Східне Середземномор'я в системі регіональних пріоритетів України.

116. «Тайванська проблема» в системі міжнародних відносин Азіатсько-Тихоокеанського регіону.
117. Процес розширення Європейського Союзу на початку XXI ст.
118. Трансформація відносин Європейського Союзу та США в постбіполярний період.
119. Трансформація державного суверенітету в умовах глобалізації.
120. Нові незалежні держави Центральної Азії в системі сучасних міжнародних відносин.
121. Трансформація концепції нейтралітету в умовах глобалізації.
122. Трансформація японсько-американського військово-політичного союзу в постбіполярний період.
123. Україна в геополітичних інтересах країн Середнього Сходу: Туреччини, Ірану, Афганістану.
124. Українсько-німецькі відносини.
125. Українсько-турецьке співробітництво як фактор регіональної безпеки.
126. Фактор транснаціональної злочинності в сучасних міжнародних відносинах.
127. Феномен виникнення та проявів тероризму в сучасних умовах.
128. Формування нового світового порядку в умовах глобалізації.
129. Формування та еволюція зовнішньополітичної стратегії України.
130. Формування та здійснення зовнішньої політики України.
131. Центральна та Східна Європа у зовнішній політиці Республіки Польща.
132. Чорноморське регіональне співробітництво як геополітичний чинник міжнародних інтеграційних процесів.
133. Ядерне нерозповсюдження у світовій політиці.
134. Ядерне стримування в політиці США і Росії на сучасному етапі.
135. Сучасні тенденції розвитку системи міжнародних відносин (2020 – 2021 рр.).
136. Співробітництво КНР і ПАР в контексті стратегії «м'якої сили» Китаю.
137. Зовнішня політика Італії щодо Лівії (XX -початок XXI ст).
138. Діяльність Вишеградської четвірки та її вплив на регіональну підсистему міжнародних відносин.

Інформація щодо правил підготовки, оформлення та захисту курсових робіт див.: Міжнародні відносини та світова політика : методичні рекомендації до виконання курсових робіт для студентів III курсу спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми Міжнародні відносини та регіональні студії» / уклад. Лиман С.І. Харків, 2021.

4. Завдання семестрових екзаменів

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

Екзаменаційний білет має тестову форму. Білет містить 20 тестових завдань, студент одержує 2 бали за кожен вірну відповідь.

Зразок екзаменаційного білету

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Семестр: 6
Форма навчання: денна
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Навчальна дисципліна: **Міжнародні відносини та світова політика**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Падіння Берлінської стіни сталося у:

- A. 1949 р.
- B. 1959 р.
- C. 1989 р.
- D. 1990 р.

2. Регіональною системою колективної безпеки є:

- A. ЄС.
- B. ОБСЄ.
- C. Міжнародна морська організація (ІМО).
- D. МАГАТЕ.

Затверджено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства
Протокол №1 від 29 серпня 2022 року.

Завідувач кафедри _____ (Парфіненко А. Ю.)
підпис

Екзаменатор _____ (Лиман С. І.)
підпис

